

Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace

Vzdělávací předmět: Český jazyk a literatura

Charakteristika vyučovacího předmětu český jazyk – 2. stupeň

Obsahové, časové a organizační vymezení:

Vyučovací předmět **český jazyk a literatura** se vyučuje jako samostatný předmět v 6., 7., 8. , 9. ročníku – 4 hodiny týdně

Vzdělání ve vyučovacím předmětu český jazyk a literatura je zaměřeno na:

- rozvíjení kultivovaného písemného i ústního projevu
- vyjádření reakcí a pocitů žáků
- pochopení role v různých komunikačních skupinách
- orientace při vnímání okolního světa i sebe sama
- porozumění různým druhům psaných i mluvených jazykových projevů, poznání záměru autora, hlavní myšlenky
- vnímání literatury jako specifického zdroje poznání a prožitků
- využívání různých zdrojů informací (slovníky, encyklopedie, katalogy, internet) pro rozšiřování znalostí a dovedností potřebných k dalšímu vzdělávání a sebevzdělávání

Vyučovací předmět **český jazyk a literatura** je úzce spjat s dramatickou výchovou (literatura, sloh), dějepisem, informačními a komunikačními technologiemi, hudební výchovou

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí žáků

Kompetence k učení

- Učitel vede žáky k vyhledávání a třídění informací
vede žáky k užívání správné terminologie
zohledňuje rozdíly ve znalostech a pracovním tempu jednotlivých žáků
sleduje při hodině pokrok všech žáků
vede žáky k využívání výpočetní techniky
- Žáci vyhledávají a třídí informace a propojují je do širších významových celků
osvojují si základní jazykové a literární pojmy

kriticky hodnotí výsledky svého učení a diskutují o nich
vyžívají prostředků výpočetní techniky

Kompetence k řešení problémů

Učitel zadává úkoly způsobem, který umožňuje volbu různých postupů
vede žáky k plánování postupů

Žáci vyhledávají informace vhodné k řešení problému
vyžívají získaných vědomostí a dovedností k objevování různých variant
řešení
samostatně řeší problémy a volí vhodné způsoby řešení
uvážlivě rozhodují

Kompetence komunikativní

Učitel zadává úkoly, při kterých žáci mohou spolupracovat
vede žáky k tomu, aby brali ohled na druhé
vede žáky k výstižné argumentaci

Žáci formulují a vyjadřují své myšlenky a názory v logickém sledu, výstižně a kultivovaně se vyjadřují ústně i písemně
naslouchají promluvám druhých lidí a vhodně na ně reagují
účinně se zapojují do diskuse a vhodně obhajují své názory
rozumí různým typům textů a záznamů
vyžívají informačních a komunikačních prostředků

Kompetence sociální a personální

Učitel vyžaduje dodržování pravidel slušného chování
dodává žákům sebedůvěru
vede žáky k dodržování pravidel

Žáci účinně spolupracují ve skupině
podílejí se na utváření příjemné atmosféry v týmu
věcně argumentují

Kompetence občanské

Učitel zadává skupině úkoly způsobem, který vylučuje, aby jeden
žák pracoval za ostatní
motivuje žáky k prozkoumávání názorů a pohledů lišících se
od jejich vlastních

motivuje žáky k zájmu o kulturní dědictví

Žáci respektují přesvědčení druhých lidí
chrání naše tradice, kulturní i historické dědictví

aktivně se zapojují do kulturního dění
mají pozitivní postoj k uměleckým dílům

Kompetence pracovní

Učitel vede žáky k dodržování pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví
vede žáky k využívání znalostí v běžné praxi

Žáci dodržují hygienu práce
dodržují bezpečnostní pravidla pro práci s výpočetní technikou
využívají svých znalostí v běžné praxi

Kompetence digitální

Žáci

- žák ovládá běžně používaná digitální zařízení, aplikace a služby, využívá je při učení i při zapojení do života školy a do společnosti, samostatně rozhoduje, které technologie pro jakou činnost či řešený problém použít
- získává, vyhledává, kriticky posuzuje, spravuje a sdílí data, informace a digitální obsah, k tomu volí postupy, způsoby a prostředky, které odpovídají konkrétní situaci a účelu
- vytváří a upravuje digitální obsah, kombinuje různé formáty, vyjadřuje se za pomoci digitálních prostředků

Vzdělávací oblast:
Vyučovací předmět:

Jazyk a jazyková komunikace
Český jazyk a literatura

Ročník: 6.

Výstupy	Učivo	Průřezová témata
<p>samostatně pracuje se základními jazykovými příručkami (Pravidla českého pravopisu, Slovník spisovné češtiny a další slovníky a příručky)</p> <p>rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu, zdůvodní jejich užití</p> <p>dokáže provést slovtvorný rozbor a rozbor stavby slova</p> <p>ovládá pravopisné jevy spojené se stavbou slova</p> <p>rozpozná větu jednoduchou a souvětí</p> <p>určí základní a rozvíjející větné členy</p> <p>vysvětlí pravidlo shody přísudku s podmětem (i několikanásobným)</p> <p>správně třídí ohebné i neohebné slovní druhy, orientuje se v textu a správně určí slovní druh podle významu v dané větě (důraz na podstatná jména, přídavná jména, zájmena, slovesa), vědomě jich využívá ve vhodné komunikační situaci</p>	<p><u>Jazyková výchova</u> Obecné poučení o jazyce, jazykové příručky</p> <p>Tvoření slov a stavba slova</p> <p>Skladba</p> <p>Tvarosloví</p> <p>Zvuková stránka jazyka</p>	
<p>rozlišuje zprávu a oznámení, uvede charakteristické znaky</p> <p>samostatně napíše zprávu a oznámení</p> <p>uvede rozdíly mezi osobním a úředním dopisem</p> <p>vyjmenuje části, které dopis obsahuje</p>	<p><u>Komunikační a slohová výchova</u></p> <p>Zpráva a oznámení</p> <p>Dopis</p>	<p>OSV – sociální rozvoj - komunikace</p>

<p>napíše osobní dopis, pohlednici</p> <p>dokáže vyznačit klíčová slova – orientuje se v textu uveď rozdíly mezi výpisky a výtahem samostatně vypracuje výtah z literárního textu (četby)</p> <p>z ukázek vyvodí charakteristické rysy popisu, vyjmenuje různé postupy při popisu pracuje s textem, vymýšlí synonyma, přirovnání sestaví osnovu popisu</p> <p>dokáže reprodukovat přečtený příběh, používat přímou řeč a nahradit slova výstižnějšími zpracuje osnovu textu a samostatně napíše vypravování</p>	<p>Reprodukce textu Výpisky a výtah</p> <p>Popis</p> <p>Vypravování</p>	
<p>čte s porozuměním, dokáže reprodukovat text a najít hlavní myšlenku vysvětlí, jak vznikají mýty, báje, pověsti vyjmenuje charakteristické znaky pohádky orientuje se v textu, dokáže vyhledávat odpovědi na otázky</p> <p>je schopen charakterizovat hlavní postavy, zhodnotit jejich jednání a popsat vztahy mezi nimi</p> <p>vyjádří své pocity z přečteného textu</p> <p>výstižně formuluje vlastní názory na četbu</p>	<p><u>Literární výchova</u></p> <p>Mýty, báje Pohádky, pověsti</p> <p>Z české literatury 19. století</p> <p>Dobrodružná literatura</p> <p>Svět lidí a svět zvířat</p> <p>Humorná literatura</p>	<p>OSV – sociální rozvoj – poznávání lidí</p>

Ročník: 7.

Výstupy	Učivo	Průřezová témata
<p>zopakuje si a upevní vědomosti získané v 6. ročníku, ohebné i neohebné slovní druhy, důraz na slovesa – rozpozná rod činný a trpný</p> <p>vyhledává v textu věty jednočlenné a dvojčlenné umí určit základní a rozvíjející větné členy dokáže větu graficky znázornit nahrazuje větné členy vedlejšími větami podmětnými, předmětnými, přísudkovými, příslovečnými, přívlastkovými</p> <p>definuje slovo, sousloví vysvětlí slova jednoznačná a mnohoznačná objasní pojmy – synonyma, homonyma, antonyma, odborné názvy</p> <p>vyjmenuje způsoby obohacování slovní zásoby – odvozování, skládání, zkracování</p>	<p><u>Jazyková výchova</u></p> <p>Tvarosloví</p> <p>Skladba</p> <p>Význam slova</p> <p>Tvoření slov</p>	
<p>připraví samostatně výtah z textu podle osnovy</p> <p>dokáže napsat přihlášku a žádost</p> <p>sestaví vlastní životopis se všemi náležitými údaji vyjmenuje všechny důležité části tzv. strukturovaného životopisu</p> <p>dokáže využít prostředky k oživení děje, stupňování napětí, pracuje s osnovou</p>	<p><u>Komunikační a slohová výchova</u></p> <p>Výtah, výpisky</p> <p>Úřední dopis</p> <p>Životopis</p> <p>Vypravování</p>	<p>OSV – sociální rozvoj - komunikace</p>

<p>vypravuje film nebo scénu z filmu</p> <p>umí vypracovat plán popisu vysvětlí pojem líčení, popisuje místo v přírodě, k němuž má vztah napíše popis pracovního postupu</p> <p>rozliší, co patří do charakteristiky vnější a vnitřní dokáže stručně charakterizovat svého kamaráda nebo sám sebe</p>	<p>Popis</p> <p>Charakteristika</p>	
<p>čte plynule s porozuměním, při hlasitém čtení dodržuje přiměřené tempo, dokáže reprodukovat přečtený text, pracuje s textem, dokáže objevit hlavní myšlenku, vyhledá a uvede zajímavosti o některých autorech</p> <p>vysvětlí pojem bajka, uvede autory bajek z textu vyvodí typické znaky povídky charakterizuje hlavního hrdinu na základě vyhledaných údajů</p> <p>rozliší lyriku a epiku, objasní pojmy – sloka, verš, rým</p> <p>uvede rozdíly mezi poezií, prózou a dramatem</p> <p>vyjmenuje charakteristické znaky, přečte si a připraví referát (z Jirákových Starých pověstí českých)</p> <p>vypráví zajímavý příběh z vlastní četby, dokáže vyhledat dobrodružné prvky</p> <p>formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo</p>	<p><u>Literární výchova</u></p> <p>Bajka, povídka</p> <p>Poezie</p> <p>Próza, drama Balada, romance</p> <p>Pověsti</p> <p>Dobrodružná literatura</p>	<p>OSV – sociální rozvoj – poznávání lidí</p>

Ročník: 8

Výstupy	Učivo	Průřezová témata
<p>rozliší zápor větný, členský, slovní určí základní a rozvíjející větné členy vymezí pojem holý, rozvítý a několikanásobný větný člen vysvětlí pojem souvětí souřadné a podřadné rozliší větu hlavní a vedlejší – druhy vedlejších vět a významové poměry souřadně spojených hlavních vět umí závislost vět znázornit graficky</p> <p>rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémeh spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova</p> <p>upevní si a procvičí učivo z předchozích ročníků vyhledá v textu přejatá jména obecná a vlastní, vyvodí, jak se budou skloňovat vysvětlí pojem slovesný vid a rozliší slovesa dokonavá a nedokonavá vyjmenuje slovesa nepravidelná</p> <p>rozliší slovanské jazyky na 3 skupiny přečte ukázky textů v některých slovanských jazycích, pokusí se je přeložit rozlišuje spis. jazyk a útvary nespisovné</p>	<p><u>Jazyková výchova</u></p> <p>Skladba</p> <p>Obohacování slovní zásoby</p> <p>Tvarosloví</p> <p>Obecné výklady o jazyce</p>	

<p>rozpozná základní rysy výrazného individuálního stylu autora</p> <p>porovnává ukázky českých i světových autorů, odhalí hlavní myšlenky</p> <p>uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla</p>	<p><u>Literární výchova</u></p> <p>Setkání se starší literaturou, bible</p> <p>Od romantismu k moderní literatuře</p> <p>Setkání se světovou</p> <p>Science fiction</p>	<p>OSV – sociální rozvoj – poznávání lidí</p>
--	--	---

<p>dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci</p> <p>v mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních a nonverbálních prostředků řeči</p> <p>pracuje s textem, dokáže použít bohaté slovní zásoby – přirovnání, rčení</p> <p>samostatně vypracuje charakteristiku zvolené postavy podle připravené osnovy</p> <p>vyhledá básnické prostředky (básnické přívlastky, přirovnání)</p> <p>samostatně vypracuje subjektivně zbarvený popis</p> <p>umí pracovat s odborným textem, vypíše důležitá fakta</p> <p>vypracuje výklad a výtah z určeného textu, uvede zdroj</p> <p>vyhledá v textu znaky typické pro úvahu</p> <p>napiše samostatně krátkou úvahu</p>	<p><u>Komunikační a slohová výchova</u></p> <p>Charakteristika</p> <p>Subjektivně zbarvený popis (líčení)</p> <p>Výklad, výtah</p>	<p>OSV – sociální rozvoj – komunikace</p>
--	---	---

<p>orientuje se v hromadných sdělovacích prostředcích napíše článek na libovolné téma do časopisu</p> <p>uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování</p> <p>odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji</p> <p>rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v rozhovoru</p>	<p>Úvaha</p> <p>Publicistika, zpravodajství</p>	<p>Mediální výchova:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení - Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality - Stavba mediálních sdělení - Vnímání autora mediálních sdělení - Tvorba med. sdělení
--	---	---

Ročník: 9.

Výstupy	Učivo	Průřezová témata
<p>rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a souvětí rozliší větu jednoduchou a souvětí dokáže v textu určit a blíže charakterizovat každý větný člen vyhledá ve větě přístavek rozlišuje věty jednočlenné, dvojčlenné rozpozná zvláštnosti výstavby vět, uvede příklady odliší od sebe souvětí souřadné a podřadné určí druhy vedlejších vět, u souvětí souřadného určí významový poměr znázorní souvětí graficky</p> <p>zopakuje si a upevní vědomosti z předchozích ročníků umí určit mluvnický význam u podstatných a přídavných jmen vyjmenuje druhy zájmen a číslovek dokáže správně skloňovat umí určit slovesné kategorie</p> <p>umí tvořit nová slova pomocí předpon a přípon odliší v textu slova odvozená, složená a zkratková</p> <p>v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovotvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí</p> <p>využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace vysvětlí pojmy – slovo nadřazené, podřazené, souřadné, jednoznačné, mnohoznačné umí tvořit – synonyma, homonyma, antonyma</p>	<p><u>Jazyková výchova</u></p> <p>Skladba</p> <p>Tvarosloví</p> <p>Stavba slova a tvoření slov</p> <p>Pravopis</p> <p>Význam slova</p>	
<p>popíše vývoj českého jazyka vyjmenuje slovanské jazyky</p>	<p>Zvuková stránka jazyka</p> <p>Obecné výklady o jazyce</p>	

rozliší jazyk spisovný a nespisovný		
<p>využívá všechny vlastnosti vypravování a prostředky k oživení děje, používá přímou řeč, pracuje s textem, odstraní opakující se slova a nevhodná vyjádření, dbá na návaznost a soudržnost textu</p> <p>odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru</p> <p>ústně vypráví příběh, napíše vypravování</p> <p>rozliší popis statický a dynamický, sestaví plán popisu</p> <p>popisuje předmět, přírodní jev, podle ukázky popíše pracovní postup, dbá na slovesa a výstižná pojmenování</p> <p>využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu, samostatně připraví a s oporou o text přednese referát</p> <p>vyhledá důležité myšlenky, subjektivní postoje autora a vyjádří se k nim podle svých zkušeností, napíše úvahu</p> <p>vymezí charakteristické znaky proslovu a uvede, při jakých příležitostech se pronáší</p> <p>připraví si krátký proslov, dbá na zřetelnou výslovnost, hodně užívá verbálních a nonverbálních prostředků řeči</p> <p>zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu</p> <p>charakterizuje zprávu, oznámení, inzerát a interview</p> <p>přinese noviny a vyhledá v nich jednotlivé útvary</p> <p>charakterizuje pojmy reportáž a fejeton</p> <p>využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě</p>	<p><u>Komunikační a slohová výchova</u></p> <p>Vypravování</p> <p>Popis</p> <p>Výklad, výtah</p> <p>Úvaha</p> <p>Proslov</p> <p>Diskuse</p> <p>Mediální výchova</p> <p>Publicistické útvary</p>	<p>OSV – sociální rozvoj – komunikace</p> <p>Mediální výchova:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení - Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality - Stavba mediálních sdělení - Vnímání autora mediálních sdělení - Fungování a vliv médií ve společnosti - Tvorba mediálního sdělení - Práce v realizačním týmu

<p>svých dispozic a osobních zájmů</p> <p>rozpozná manipulativní komunikaci v masmédiích a zaujímá k ní kritický postoj</p>		
<p>rozlišuje základní literární druhy a žánry, porovnává je i jejich funkci, uvede jejich významné představitele</p> <p>charakterizuje postavy, dobu, prostředí, vztahy mezi lidmi, odraz války v literatuře</p> <p>dokáže vyjmenovat některé současné autory</p> <p>rozliší literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty</p> <p>porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování</p> <p>tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie</p>	<p><u>Literární výchova</u></p> <p>Pohádka Povídka, novela, román</p> <p>Divadlo – písňové texty</p> <p>Poezie</p> <p>Meziválečná poezie a próza</p> <p>Literatura po roce 1945</p> <p>Současná literatura</p>	<p>OSV – sociální rozvoj – poznávání lidí</p> <p>Multikulturní výchova - multikulturalita</p>